

Prof. dr hab. Maciej Bałtowski
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

TRANSFORMACJA GOSPODARCZA W POLSCE – ZAŁOŻENIA I EFEKTY

1. Dlaczego transformacja?
2. Istota transformacji gospodarczej.
3. Próba oceny polskiej transformacji.

Sesja naukowo-edukacyjna „25 lat przemian gospodarczych w Polsce”
UMCS, Wydział Ekonomiczny, Lublin, 15 maja 2014 r.

1

Co było przyczyną upadku ustroju realnego socjalizmu?

1. Presja społeczna (Lech Wałęsa i „Solidarność”).
2. Słabość ZSRR (M. Gorbaczow i „pierestrojka”).
3. Samolikwidacja systemu gospodarczego.

**System gospodarczy upadł pod ciężarem
własnych nieudolności!**

Sesja naukowo-edukacyjna „25 lat przemian gospodarczych w Polsce”
UMCS, Wydział Ekonomiczny, Lublin, 15 maja 2014 r.

2

Gospodarka polska w roku 1988

- Sztuczne ceny, rosnące płace → „puste półki” (nierównowaga rynkowa).
- Gospodarka autarkiczna (zamknięta), niewymienialny pieniądz.
- Zapóźnienie technologiczne.
- Kryzys zadłużenia państwa (ok. 42 mld USD).

Sesja naukowo-edukacyjna „25 lat przemian gospodarczych w Polsce”
UMCS, Wydział Ekonomiczny, Lublin, 15 maja 2014 r.

3

Transformacja – zmiana systemu gospodarczego

Od gospodarki realnego socjalizmu do
gospodarki rynkowej, kapitalistycznej

1. Centralne planowanie → regulacja rynkowa.
2. Własność państwowa → własność prywatna.
3. Nowy ład instytucjonalny, nowa rola państwa.

Model docelowy – określony enigmatycznie

Sesja naukowo-edukacyjna „25 lat przemian gospodarczych w Polsce”
UMCS, Wydział Ekonomiczny, Lublin, 15 maja 2014 r.

4

Przełomowe momenty

1. Ustawa o działalności gospodarczej (styczeń 1989 r.).
2. Plan Balcerowicza (1 stycznia 1990 r.):
 - a. uwolnienie cen,
 - b. urealnienie kursu dolara,
 - c. zlikwidowanie centralnego planowania.
3. Ustawa prywatyzacyjna (dopiero na jesieni 1990 r.).

Sesja naukowo-edukacyjna „25 lat przemian gospodarczych w Polsce”
UMCS, Wydział Ekonomiczny, Lublin, 15 maja 2014 r.

5

Kolejne „kamienie milowe” transformacji

1. Powstanie rynku kapitałowego i giełdy w Warszawie (1991).
2. Nowy system podatkowy (PIT, CIT, VAT) – 1992-93.
3. Szeroki udział kapitału zagranicznego w prywatyzacji (od 1994).
4. Polska krajem członkowskim OECD (1996).
5. Polska droga do Unii Europejskiej (od 1991).

Sesja naukowo-edukacyjna „25 lat przemian gospodarczych w Polsce”
UMCS, Wydział Ekonomiczny, Lublin, 15 maja 2014 r.

6

Ocena transformacji

1. Jak ekonomista powinien oceniać efekty 25 lat zmian gospodarczych?
 - tylko poprzez porównania międzynarodowe,
 - transformacji podlegało 28 gospodarek krajów byłego bloku radzieckiego.
2. Z jakimi krajami powinno się porównywać Polskę:
 - a/ Czechy, Słowacja, Węgry,
 - b/ Rumunia, Bułgaria,
 - c/ Hiszpania (z Europy Zachodniej).

Sesja naukowo-edukacyjna „25 lat przemian gospodarczych w Polsce”
UMCS, Wydział Ekonomiczny, Lublin, 15 maja 2014 r.

7

Ocena transformacji – kryteria

1. Zmniejszanie dystansu rozwojowego do krajów Europy Zachodniej.
2. Tworzenie podstaw do dalszego rozwoju gospodarczego (wzrostu dobrobytu).

Sesja naukowo-edukacyjna „25 lat przemian gospodarczych w Polsce”
UMCS, Wydział Ekonomiczny, Lublin, 15 maja 2014 r.

8

Zmniejszenie dystansu rozwojowego

PKB per capita (wg parytetu siły nabywczej, tys. USD, ceny stałe 2005 r.)

Kraj	1992	2003	1992 =100	2012	2003 =100	1992 =100
Polska	7,7	12,6	164	18,3	145	236
Czechy	14,4	19,1	133	23,8	125	165
Słowacja	10,1	14,5	144	21,2	146	210
Węgry	11,2	15,5	138	17,1	110	153
Rumunia	6,3	8,3	132	11,9	144	189
Bułgaria	6,5	8,5	131	12,2	144	188
Ukraina	6,6	4,8	73	6,4	134	96
Hiszpania	20,3	26,3	130	26,1	99	128
Niemcy	27,3	30,5	111	35,5	116	130

Źródło: Bank Światowy

Sesja naukowo-edukacyjna „25 lat przemian gospodarczych w Polsce”
UMCS, Wydział Ekonomiczny, Lublin, 15 maja 2014 r.

9

Stworzenie potencjału rozwojowego (1)

Ranking konkurencyjności (pozycja w rankingu)

	2006	2013	Zmiana
Polska	45	42	+3
Czechy	31	46	-15
Słowacja	36	78	-42
Węgry	38	63	-25
Rumunia	73	76	-3
Bułgaria	74	57	+17
Ukraina	69	84	-15
Hiszpania	29	35	-6

Źródło: The Global Competitiveness Index, World Economic Forum.

Sesja naukowo-edukacyjna „25 lat przemian gospodarczych w Polsce”
UMCS, Wydział Ekonomiczny, Lublin, 15 maja 2014 r.

10

Stworzenie potencjału rozwojowego (2)

Ranking percepcji korupcji (pozycja w rankingu)

	1998	2013	Zmiana
Polska	39	38	+1
Czechy	37	57	-20
Słowacja	47	61	-14
Węgry	33	47	-14
Rumunia	61	69	-8
Bułgaria	66	77	-11
Ukraina	69	144	-75
Hiszpania	23	40	-17

Źródło: Corruption Perception Index 1998-2013, Transparency International

Sesja naukowo-edukacyjna „25 lat przemian gospodarczych w Polsce”
UMCS, Wydział Ekonomiczny, Lublin, 15 maja 2014 r.

11

„Dobry rząd” jako czynnik wzrostu

Ranking jakości rządzenia – 41 krajów (OECD + UE)

	Pozycja 2013	Punkty 2013	Zmiana punktów od 2011 r.
Polska	24	5,86	+0,21
Czechy	15	6,18	+0,11
Słowacja	27	5,68	+0,16
Węgry	37	5,00	-0,65
Rumunia	30	5,18	bd.
Bułgaria	31	5,17	bd.
Szwecja	1	7,95	-0,05
Norwegia	2	7,69	-0,01
Szwajcaria	3	7,63	+0,26
Niemcy	6	7,26	+0,27
Austria	19	6,14	+0,22
Hiszpania	35	5,08	-0,06
Włochy	36	5,04	-0,07

Źródło: *Sustainable Governance Indicators*, Bertelsmann Stiftung

Sesja naukowo-edukacyjna „25 lat przemian gospodarczych w Polsce”
UMCS, Wydział Ekonomiczny, Lublin, 15 maja 2014 r.

12

Co się udało?

- Wzrost gospodarczy – doganiamy Europę.
- Stosunkowo dojrzały system gospodarki rynkowej kapitalistycznej.
- Umiędzynarodowienie gospodarki (wartość eksportu 2013 r. – 200 mld USD).
- Sektor nowych prywatnych przedsiębiorstw.
- Rolnictwo i przemysł przetwórczy.

Sesja naukowo-edukacyjna „25 lat przemian gospodarczych w Polsce”
UMCS, Wydział Ekonomiczny, Lublin, 15 maja 2014 r.

13

Co się nie udało?

- Państwo przedsiębiorcze, przyjazne biznesowi.
- Zatrzymanie reform:
 - system emerytalny,
 - ochrona zdrowia,
 - szkolnictwo wyższe.
- Restrukturyzacja trudnych branż:
 - górnictwo,
 - przemysł stoczniowy.

Sesja naukowo-edukacyjna „25 lat przemian gospodarczych w Polsce”
UMCS, Wydział Ekonomiczny, Lublin, 15 maja 2014 r.

14

Ocena transformacji

Prof. Grzegorz W. Kołodko:

„Sukces na 2/3”

Moja ocena:

Sukces na 3/4

Sesja naukowo-edukacyjna „25 lat przemian gospodarczych w Polsce”
UMCS, Wydział Ekonomiczny, Lublin, 15 maja 2014 r.

15

Dziękuję za uwagę.

16